

ДО МЕТОДИКИ ОЦІНКИ БУГАЙЦІВ М'ЯСНОГО НАПРЯМУ ПРОДУКТИВНОСТІ

В. П. ЛУКАШ, кандидат сільськогосподарських наук

В. І. ШЕВЧЕНКО, кандидат біологічних наук

Український науково-дослідний інститут розведення
і штучного осіменіння великої рогатої худоби

Основною ланкою селекційно-плеємної роботи в м'ясному скотарстві є оцінка і відбір тварин за інтенсивністю росту. Поряд з оцінкою племінних якостей м'ясних плідників за походженням і власною продуктивністю їх перевіряють і за якістю потомства.

Численними дослідженнями встановлено, що в м'ясної худоби існує позитивна кореляція між приростами бугайців у віці 8—15 міс (0,5—0,9), їх масою в 12—15 міс (0,5—0,9), оплатою корму (0,3—0,4) і аналогічними показниками у їх потомків.

Враховуючи це, з метою економії коштів та скорочення строків оцінки бугайців краще перевіряти за власною продуктивністю. Продуктивні якості необхідно вивчати на випробних станціях, особливо при порівняльній оцінці тварин різних порід, поєднань або потомків декількох бугайців.

Методика досліджень. Випробування бугайців проводять за методикою оцінки їх власної продуктивності до 15-місячного віку (Прахов Л. П., 1972). Проте при вивченні продуктивності худоби нових м'ясних типів випробування необхідно проводити до 18-місячного віку для виявлення тварин з важливою в селекційній роботі ознакою — довгорослістю. Тому виникла потреба розробити нову шкалу оцінки бугайців (табл. 1, 2).

1. Шкала комплексної оцінки бугайців за власною продуктивністю

Показники	Максимальний бал	Коефіцієнт	Сума балів
Жива маса в 18-місячному віці	5	2	10
Середньодобовий приріст	5	3*	15
Витрати кормів	5	2	10
Забійний вихід	5	2	10
Якість туш	5	1	5

* Оскільки довгорослість як новий ознаці при створенні вітчизняних типів порід м'ясної худоби надають важливого значення, бугайцям, прирости яких у віці 15—18 міс становлять не менше 1000 г, коефіцієнт збільшують на одиницю.

Якщо забійний вихід становить понад 62,0%, бугайці одержують оцінку 5 балів; 60,1—62,0% — 4; 58,1—60,0% — 3 і 56,1—58,0% — 2 бали.

Якість туш бугайців при коефіцієнті м'ясності не менше 4,7 оцінюють 5 балами; 4,3—4,6—4; 3,9—4,2—3 і 3,5—3,8—2 балами.

Результати дослідження. Продуктивні якості бугайців нових внутріпородних типів вивчали в досліді, проведеному в 1979—1980 рр. на спеціалізованій фермі по відгодівлі худоби радгоспу-комбінату ім. XXV з'їзду КПРС Київської області.

Для цього відібрали 40 голів молодняка, завезеного з базових господарств по розведенню м'ясної худоби: 20 бугайців придніпровського типу (по 10 голів по-

2. Шкала класної оцінки бугайців за власною продуктивністю

Клас	Бальна оцінка
Еліта-рекорд	46 і більше
Еліта	40—45
I	32—39
II	25—31

місей 1/2 к×1/4 ш×1/4 с і 3/8 к×3/8 ш×1/8 с×1/8 у) і таку ж кількість тварин чернігівського типу (по 10 голів помісей 3/4 ш×1/4 с і 5/8 ш×1/4 к×1/8 с); (к — кіанська, ш — шаролезька, с — симентальська, у — сіра українська).

На початку основного періоду дослідів вік бугайців придніпровського типу становив в середньому 310 днів, чернігівського типу — 299 днів, жива маса — відповідно 296 і 293 кг, попередній середньодобовий приріст 852 і 864 г.

Протягом дослідів тварин утримували на прив'язі, годували двічі на добу: концкормами — індивідуально, грубими і соковитими — по групах відповідно до раціону, складеного за нормами (Богданов Г. О., 1977), розрахованими на одержання 1200—1300 г приросту живої маси за добу. За цими нормами в 1 кг сухої речовини містяться 2,8 Мкал, 1,0—1,1БКО, 0,9—1,0 к. од., 90—100 г перетравного протеїну і 150—200 г клітковини.

Для визначення оплати корму два рази на місяць проводили контрольний облік з'їдених кормів по кожній дослідній групі. Живу масу визначали на основі індивідуального зважування бугайців в кінці кожного місяця, а забійні якості — на основі результатів контрольного забою за методикою ВІТ (1968).

Бугайці усіх породних поєднань в середньому значно перевищували стандарт I класу як для цих помісей (505 кг), так і для породи шароле (495 кг). За період випробування середньодобові прирости молодняка становили 1100—1200 г, що свідчить про їх високий генетичний потенціал м'ясної продуктивності (табл. 3).

3. Інтенсивність росту і витрати корму на приріст живої маси у бугайців нових внутріпородних типів (n=10)

Типи тварин та їх породність	Середня жива маса в 18-місячному віці, кг	Середньодобовий приріст від 10-до 18-місячного віку, г	Витрати поживних речовин на 1 кг приросту живої маси, к. од
Придніпровський			
1/2 к×1/4 ш×1/4 с	559	1110±43	8,20
3/8 к×3/8 ш×1/8 с×1/8 у	565	1208±55	7,60
Чернігівський			
3/4 ш×1/4 с	538	1089±28	8,24
5/8 ш×1/4 к×1/8 с	596	1174±31	7,70

Окремі бугайці за перші 150 днів відгодівлі мали рекордні показники добового приросту — 1684—1890 г. Кращими як за енергією росту, так і за оплатою корму виявились тварини поєднання 3/8 к×3/8 ш×1/8 с×1,8 у і 5/8 ш×1/4 к×1,8 с.

Після забою від 18-місячних бугаїв придніпровського і чернігівського типів одержали важкі туші і високий забійний вихід продукції (табл. 4). У тварин порівняно невелика кількість внутрішнього жиру — 3,5—3,8% маси туші, тимчасом як у бугайців симентальської породи при такому ж рівні годівлі його містилось 10—15% (Лебедев Л. С., 1964; Єпіфанов Г. В., 1968). Кількість м'якоти на 1 кг кісток досягає 5,5, а найбільшу м'ясність мають лопаткова (7,7—8,7) і задня частина туші (5,5—6,2). Питома вага м'якоти першого і вищого сортів перевищувала 70%.

Використовуючи дані проведеного випробування бугайців, за шкалою (див. таблицю 1) визначили комплексну оцінку власної їх продуктивності:

- 1/2 к×1/4 ш×1/4 с — 44 бали; клас еліта;
- 3/8 к×3/8 ш×1/8 с×1/8 у — 46 балів; клас еліта-рекорд;
- 3/4 ш×1/4 с — 39 балів; I клас;
- 5/8 ш×1/4 к×1,8 с — 48 балів; клас еліта-рекорд.

4. Забійний вихід і якість туш піддослідних бугайців (n=6)

Показники	Придніпровський тип		Чернігівський тип	
	1/2 к×1/4 ш× 1/4 с	3/8 к×3/8 ш×1/8 с×1/8 у	3/4ш×1/4 с	5/8 ш×1/4 к×1,8 с
Передзабійна жива маса, кг	572	560	561	561
Маса туші, кг	350	346	343	354
Маса внутрішньо- го жиру, кг	13,1	12,5	13,1	12,3
Забійний вихід, %	63,4	64,0	63,3	65,3
Коефіцієнт м'ясно- сті	4,7	4,9	5,1	5,5

5. Результати індивідуальної оцінки бугайців

Інвентарний номер	Жива маса в 18 міс, кг	Середньодо- бовий приріст, г	Комплексна оцінка, бали	Класна оцінка
2973	525	1103	44	Еліта
2961	503	1090	39	I
2919*	662	1432	53	Еліта-рекорд
2875	00	1221	42	Еліта
2917	496	890	33	I
3627*	565	1211	51	Еліта-рекорд
3676*	675	1514	53	Еліта-рекорд
3610	545	1165	46	Еліта-рекорд
3680	575	1170	48	Еліта-рекорд
3587*	606	1262	53	Еліта-рекорд

* Підвищено бали за довгорослість.

Оцінку кожного бугайця кінцевого породного поєднання (3/8 к×3/8 ш×1/8 с×1/8 у) наведено в табл. 5.

Наприклад, комплексний бал бугайця № 2973 згідно з наведеною шкалою (див. таблицю 1) і нових вимог щодо оцінки бугайців у 18-місячному віці становить 44 бали. Зокрема, за живу масу—6 (3×2), середньодобовий приріст—15 (5×3), витрати кормів—8 (4×2), забійний вихід—10 (5×2) і за якість туші—5 (5×1) 44 бали.

Висновки. Випробування бугайців м'ясного напрямку продуктивності за інтенсивністю росту, оплатою корму і м'ясними якістьстю за наведеною методикою дає змогу поліпшити відбір плідників і вести селекцію з врахуванням їх довгорослості.

Одержано редколегією 11.08.80.